

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-11

KONU EDEBİYAT - TOPLUM İLİŞKİSİ

Edebiyat, sözlü ve yazılı ürünler aracılığıyla toplumun kültürel birikimini oluşturur. Toplumun duygu, düşünce ve hayalleri; sosyal yaşamı, inançları ve değerleri onun aracılığıyla dile getirilir. Sanat, siyaset, bilim, felsefe, ekonomi, din, tarih gibi her alan; sevgi, nefret, korku, öfke, üzüntü, sevinç, arzu, aşk, mutluluk, mutsuzluk gibi her duygu; kısacası insanı ilgilendiren her şey edebiyatın ilgi alanına girer.

Bu anlamda edebiyat, toplumların duygu ve düşüncelerinin yansıdığı alandır. Kültür ve uygarlığın bileşeni, ifadesi, ayrılmaz bir parçasıdır.

Bir toplumun dili, dini, siyasal yapılanması, ekonomik düzeyi, sosyal tabakalaşma biçimi, toplumsal değişim ve dönüşümü gibi pek çok unsur o toplumun edebiyatı arasında ilişki vardır. Edebiyat; toplumsal varoluşun ve millî kimliğin düşünce ve sanat alanında inşası, temsili ve gelecek kuşaklara aktarımında önemli bir araçtır. Siyasal gelişmeler, savaşlar, göçler, din ve medeniyet değişiklikleri gibi toplum hayatını derinden etkileyen her şey, edebiyatta yankı bulmuştur. İnsan ve toplum hayatındaki her değişim edebiyatı kuşatmış, edebiyatça kuşatılmıştır.

Dil, zihniyet, aile, sosyal çevre, fikir ve inançlar gibi tüm değerler dizgesi toplumsal katkıyla inşa edilir. Sanatçının, eserini üretirken toplumsal gerçeklikten bağımsız hareket etmesi düşünülemez. Sanatçı ait olduğu toplumun kültür kodlarını taşıdığından edebiyat, içinde doğduğu sosyal yapının tanıdığı durumundadır. Toplum sorunlarını dile getirir, bunu yaparken de toplumsal değişime etkide bulunur. Toplumsal değişim ve dönüşümde önemli rol oynar, içinde geliştiği sosyal yapıyı etkiler ve biçimlendirir. Toplumu etkileyen edebiyat, aynı zamanda toplumdan etkilenir. Sonuçta edebiyat ve toplum, birbirini etkiler ve geliştirir.

SORULAR

1- Bir hikâye veya romanda okur; kendisini, komşusunu, her gün karşılaştığı olayları bulabilmelidir. Elbette bu kadarı da yeterli değildir. Bunlar kötü ise bunlardan nefret etmeli, iyi ise bunlara imrenmelidir. Zaten yazarın başarısı da buradadır: Her gün karşılaşılan fakat fark edilmeyen şeyleri insanların dikkatine sunarak onlardan bir ders çıkarmak.

Bu parçada edebiyatın aşağıdakilerin hangisiyle ilişkisi üzerinde durulmuştur?

- A) Günlük yaşamla
- B) Bilimsel gelişmelerle
- C) Tarihî olay veya kişilerle
- D) Ahlaki değer ve geleneklerle
- E) Dildeki lehçe ve şive farklılıklarıyla

Cevap: A

2- Aşağıdakilerin hangisi edebiyat-toplum ilişkisiyle ilgili yanlış bir bilgi içermektedir?

- A) Edebiyatın toplumsal gerçeklikle sıkı bir bağı vardır.
- B) Toplum, edebiyatın önemli bir kaynağını teşkil eder.
- C) Edebiyatın temel amacı toplumsal çözümler üretmektir.
- D) Edebî ürünlerde millî ve evrensel değerlere yer verilebilir.
- E) Sanatçılar, toplumun bir bireyi olarak eserlerini oluştururlar.

Cevap: C

3- Sen Türkiye'sin evim barkım köyüm obam Türkiye
O senin çift çarşılı harp görmüş şehirlerin
Sahilde Mersin, yayla türküsü Konya
Adana'nın yolları taştan, yola çıkıp Maraş'tan
Ezanla birlikte vardık bir akşam Urfa'ya
Bursa'nın, ya Bursa'nın ufak tefek taşları
Uçan yıldızı dondurur Ardahan'ın kışları
Erzincan'da bir kuş var kanadı gümüş pul pul
Ve göğe kılıç gibi çekilmiş minarelerini
Şehirler padişahı canım İstanbul

dizeleri edebî eserlerin bireylerde duygu, düşünce, inanç, ülkü ve coşku birliği yaratarak onları ortak değerlerde kaynaştırdığının somut bir örneğini gösterir.

Bu dizeler ve açıklama edebiyatın aşağıdaki bilimlerden hangisiyle olan ilişkisini vurgulamaktadır?

- A) Filoloji (dil bilimi) B) Folklor C) Psikoloji
- D) Felsefe E) Sosyoloji

Cevap: E